

Natura 2000-tillstånd vid ansökan om bearbetningskoncession enligt minerallagen

Sammanfattning

En bokstavsutredare ska utreda frågan om prövning av Natura 2000-tillstånd vid ansökan om bearbetningskoncession enligt minerallagen. Utredaren ska, i den utsträckning det är möjligt med hänsyn till EU-rätten, komma med förslag på författningsändringar i syfte att ett Natura 2000-tillstånd, i de fall ett sådant tillstånd krävs, inte ska vara en förutsättning för att en ansökan om bearbetningskoncession enligt minerallagen (1991:45) ska kunna beviljas.

Bakgrund

Gruvverksamhet är tillståndspliktig enligt såväl miljöbalken som minerallagen. Det kan bland annat även krävas bygglov enligt plan- och bygglagen (2010:900) och dispens från terrängkörningsförbud enligt terrängkörningslagen (1975:1313).

Prövningen enligt minerallagen

Ändamålet med minerallagen är att reglera formerna och förutsättningarna för undersökning och bearbetning av vissa mineralfyndigheter, s.k. koncessionsmineral, oavsett vem som äger marken. Koncessionsmineral är sådana mineral som är industriellt användbara, som med viss sannolikhet förekommer i Sverige i sådan omfattning och på sådant sätt att utvinning framstår som meningsfull och som kräver systematisk letning och undersökning för att kunna påvisas (prop. 1988/89:92 s. 50).

Prövningen av tillstånd enligt minerallagen är uppbyggd för att ge förutsättningar för sökanden att successivt tillföra projektet ökade

ekonomiska insatser och ökade kunskaper inför en eventuell gruvdrift. Detta kommer bland annat till uttryck genom minerallagens bestämmelser om verksamhetsutövarens tillgång till mark, företräde framför konkurrenter och i koncessionsfasen även statens ställningstagande till lämpligheten av gruvdrift på platsen i ett relativt tidigt skede.

Med bearbetning avses utvinning och tillgodogörande av koncessionsmineral (1 kap. 3 § minerallagen). Prövningen av en ansökan om bearbetningskoncession syftar till att bedöma om den fyndighet som påträffats sannolikt kan tillgodogöras ekonomiskt och om fyndighetens belägenhet och art inte gör det olämpligt att sökanden får den begärda koncessionen (4 kap. 2 § minerallagen).

I koncessionsärendet ska även en prövning enligt hushållningsbestämmelserna i 3–4 kap. miljöbalken ske. Vidare ska en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken.

Prövningen enligt 3–4 kap. miljöbalken är slutlig och innebär att en bedömning görs av vad som är en ändamålsenlig och lämplig markanvändning inom det område som omfattas av ansökan om bearbetningskoncession. Den bindande verkan som prövningen får i koncessionsärendet gäller således den verksamhet som har prövats i ärendet, dvs. en viss angiven verksamhet förlagd till ett visst område och med en viss medgiven inverkan på eventuella motstående intressen. Någon ny prövning enligt 3–4 kap. miljöbalken görs därmed inte i samband med en efterföljande ansökan om tillstånd enligt miljöbalken om det inte är fråga om ytterligare mark- eller vattenområden som senare behöver tas i anspråk för verksamheten, eller inverkan på motstående intressen som inte prövats i koncessionsärendet. I 3 kap. miljöbalken finns grundläggande bestämmelser om hushållningen med mark och vatten, och i 4 kap. finns särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden.

Natura 2000 och koncessionsprövning enligt minerallagen

Enligt 4 kap. 8 § miljöbalken får användning av mark och vatten som kan påverka ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 (dvs. ett Natura 2000-område) och som omfattar verksamheter eller åtgärder som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § komma till stånd endast om sådant tillstånd har lämnats. Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2013

s. 613 uttalat, när det gäller prövningen av en ansökan om Natura 2000-tillstånd, att en sådan prövning ska omfatta alla de effekter som den sökta verksamheten kan få på Natura 2000-området. Enligt domstolen anses detta innebära att en samlad bedömning ska göras i något skede av prövningen och att denna bedömning ska vara fullständig, exakt och slutlig. Frågan om en koncessionsprövnings omfattning och prövningen av den sökta verksamhetens påverkan på angränsande Natura 2000-områden enligt 4 kap. 8 § miljöbalken har prövats av Högsta förvaltningsdomstolen i avgörandet HFD 2016 ref. 21.

Om gruvverksamheten på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, s.k. Natura 2000-tillstånd.

Prövningen enligt miljöbalken

Gruvverksamhet utgör tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken och förutsätter ofta även tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken.

Miljöbalkens övergripande syfte är att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer försäkras en hälsosam och god miljö. Tillståndsprövningen enligt miljöbalken avser att säkerställa att en planerad verksamhet endast får bedrivas om den uppfyller de krav som följer av miljöbalken.

Om en koncessionsprövning föregått ansökan om tillstånd enligt miljöbalken är den prövning som där gjorts enligt 3 och 4 kap. miljöbalken bindande vid tillståndsprövningen enligt miljöbalken.

Riksdagens tillkännagivande

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den senast den 30 juni 2022 ska återkomma med förslag som innebär att det görs tydligt att prövningen i de fall ett Natura 2000-tillstånd behövs ska göras i samband med ansökan om tillstånd enligt miljöbalken (bet. 2020/21:NU16, rskr 2020/21:257). Enligt utskottet ska ett Natura 2000-tillstånd inte vara en förutsättning för att en bearbetningskoncession ska beviljas. Att prövningen mot miljöbalkens hushållningsbestämmelser görs redan i koncessionsprövningen är enligt utskottet en viktig del i att nå minerallagens syften om en stegvis process.

Uppdraget

Uppdraget innebär att utreda frågan om prövning av Natura 2000-tillstånd vid ansökan om bearbetningskoncession enligt minerallagen. Utredaren ska, i den utsträckning det är möjligt med hänsyn till EU-rätten, lämna förslag på författningsändringar i syfte att prövningen av ett Natura 2000-tillstånd, i de fall ett sådant tillstånd behövs, ska göras i samband med prövningen av en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken och inte i samband med prövningen av en ansökan om bearbetningskoncession enligt minerallagen.

Uppdraget innefattar inte att utreda och lämna förslag på författningsändringar som gäller prövningen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken i övrigt vid ansökan enligt minerallagen.

Utgångspunkten för uppdraget är att bearbetningskoncessionsprövningarna ska vara effektiva, ändamålsenliga, förutsebara och uppfylla minerallagstiftningens syfte och funktion, inklusive att i ett tidigt skede ge statens syn på frågan om eventuell gruvdrift på en specifik plats. Utredaren ska således förhålla sig till att prövningen enligt minerallagen sker stegvis.

Utredaren ska vid genomförandet inhämta synpunkter från berörda myndigheter. Utredaren ska ta hänsyn till uppdraget i den pågående Utredningen om en hållbar försörjning av innovationskritiska metaller och mineral (N 2021:01) och löpande informera sig om det arbete som bedrivs inom ramen för denna utredning.

Utredaren ska beskriva vilka konsekvenser förslagen rörande prövningen av Natura 2000-tillstånd får för prospektörens trygghet att kunna bearbeta en fyndighet för vilken koncession meddelats (jfr prop. 1991/92:161, sid 7).

Utredaren ska beskriva och, när det är möjligt, kvantifiera de samhällsekonomiska effekterna av de förslag som föreslås. Viktiga ställningstaganden som gjorts vid utformningen av förslagen ska beskrivas. Vidare ska alternativa lösningar som övervägts beskrivas liksom skälen till att de har valts bort. Om förslagen kan förväntas leda till intäktsminskningar eller kostnadsökningar för det allmänna, ska utredaren föreslå hur dessa ska finansieras.

Redovisning av uppdraget

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 28 februari 2023.